

Слађана М. Цукут¹
Универзитет у Бањој Луци
Филолошки факултет

АКЦЕНАТСКИ ДУБЛЕТИЗАМ ЧЕТВОРОСЛОЖНИХ ПРИДЈЕВА НА РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Апстракт: У раду се анализира један тип акценатских дублета у говору професионалних говорника, на материјалу информативног програма на јавном сервису у Републици Српској. Двојак изговор различитих форми четворосложних придјева представља системску појаву у говору и односи се на фреквентне придјеве страног поријекла изведене суфиксом -ски: економски, медицински, те на сложене домаће придјеве као нпр. малобројан, православни, средњошколски и сл. Овакви вишесложни придјевци могу се изговорити са акценатом на првом слогу, што у већини случајева не прихвата норма српског језика, или са акценатом на другом слогу. Евидентно је на основу сакупљене грађе да је процес савладавања норме у погледу изговора оваквих вишесложних ријечи започет, али га треба довршити јер су у питању изузетно фреквентне форме у јавној ријечи уопште, а не само у говору спикера и репортера.

Кључне ријечи: акценатски дублети, четворосложне придјевске суфиксалне изведенице и сложени придјевци, говор на телевизији.

1. Дијалекти српског језика који су узети за основицу стандардног језика распрострањени су на великој територији и разуђени на бројне локалне или регионалне идиоме, па су стога и акценатски дублети бројни, а многи од њих познати су још од Вука и Даничића (Ресо 1970: 100–101, Дешић 2004: 149–160). Различити акценатски дублети, како придјевски, тако и именички или глаголски, стандардни или нестандардни, данас су у говору веома раширени,

али не представљају сви дублети системско одступање од нормe.² У овом раду разматра се појава двојаког акцента код четворосложних придјева, углавном страног поријекла, изведених суфиксом *-ски*: *економски*, *медицински*, те код домаћих сложеница, као нпр. *малобројан*, *православни*, *средњошколски* и сл., која има системски карактер. Овакви вишесложни придјеви изговарају се са краткосилазним акцентом на првом слогу, што у већини случајева не прихвата норма српског језика, или са краткоузлазним акцентом на другом слогу – дакле, разлика је и у мјесту акцента и у квалитету акцента.

Акцентуација у говору српских медија одавно је предмет интересовања науке о језику (Јокановић-Михајлов 1996: 132–143, Fekete 2000: 1297–1329, Dragin 2005: 277–282, Вошњакović 2007: 81–93, Сукут 2016: 103–111). Спорадичне примјере вишесложних придјева - *досадашњи* и *економски* - са акцентом на првом слогу наводи и Берислав Николић још 1966. године (1966: 399–401) говорећи о недосљедном изговору спикера. Појаву преношења акцента на први слог различитих ријечи, на корпусу говора са радија и телевизије, препознала је Ј. Ј. Михајлов као тенденцију у оквиру иновација у дистрибуцији акцената деведесетих година и у првој деценији новог миленијума (2013: 188–192), а затим је, наводећи примјере *бирократски*, *демократски* и *филолошки*, издвојила овакве придјеве у посебну групу ријечи са помјереним акцентом на иницијални слог (2017: 44).

2. У овом раду презентована је грађа сакупљена приликом свакодневног преслушавања информативних телевизијских емисија на јавном сервису у Републици Српској, тачније, ради се о материјалу од отприлике 70 сати информативног програма. Изабран је управо информативни програм јер је нешто конзервативнији од нпр. спортског или забавног, па се стога може очекивати да спикери буду досљеднији у изговору. Корпус који је заснован на изговору професионалних говорника српског језика изабран је зато што представља узор, или би бар требало тако да буде, и несумњиво утиче на остале говорнике српског језика, а тиме и на промјене у језику, у овом случају на промјене у прозодији, које су својствене сваком језичком систему. Дијалекатско поријекло спикера овај пут није релевантно, с обзиром на то да се Бањалука као највеће урбано мјесто налази у средишту сјеверозападног огранка херце-

² Поред акценатских дублета који су предмет овог рада, подједнако су раширени дублети настали појавом силазног акцента на унутрашњим слоговима ријечи, о чему је већ писано, како на материјалу јавне ријечи у Србији (Fekete 2000: 1297–1329), тако и на материјалу са јавног сервиса у Републици Српској (Сукут 2016: 103–111).

говачко-крајишког дијалекта,³ једног од дијалеката који су ушли у основицу српског књижевног језика, па је дијалекатска база код готово свих спикера иста. Осим тога, дијалектолошка литература не биљежи вишесложне придјеве овог типа јер се најчешће ради о ријечима страног поријекла, или о неким новијим сложеним придјевима. Примјери који ће бити наведени у наставку наметнули су се за тему овог рада својом фреквентношћу јер се ради о ријечима које изузетно оптерећују јавни говор. Неки од њих врло су фреквентни због природе извјештавања у информативном програму или због тренутне актуелности одређене тематике, што показује презентована грађа, док су други сведени на покоји примјер или само на један пар у периоду праћења и преслушавања информативних емисија, али се свеједно сврставају у исту категорију. Нормативни приручници који ће послужити као извори за провјеру сакупљене грађе – *Речник српскохрватскога књижевног језика I–VI*, 1990 (РМС) и *Речник српског језика*, 2011 (РСЈ) – допуштају понеке од ових дублета, вјероватно због раширене употребе у говору и раније, а и данас, али то не мијења чињеницу да акценатски дублети нису пожељни у говору и да их треба свести на што је могуће мањи број.⁴

Творбена структура ријечи заиста је релевантна приликом одређивања акценатског типа (Nikolić 1970: 57–100, Dešić 2013: 23–34 и 2018: 13–27), тако да ће се и класификација примјера у наставку заснивати на том критеријуму. За положај акцента код вишесложних ријечи од велике је важности и број слогова (Rakić 2004: 424–443), а у овом раду сви су придјиви четворосложни, осим оних који имају нулти суфикс, као нпр. *једностран*, *вишеструк*, *иностран* и сл., али и они кроз деκлинацију или промјену рода и броја постају четворосложни. У наставку су представљени примјери придјева са двојаким акценатом у синтагматском контексту у којем су употријебљени. Приликом класификације појединих придјева нису посебно издвајани прилози који су настали адвербијализацијом од придјева, будући да је у питању иста форма, исти број слогова и иста акценатска појава.

³ У науци су одавно познате дискриминанте које сјеверозападни поддијалекат херцеговачко-крајишког дијалекта одавају од говора југоисточног поддијалекта (Ivić 1998: 118–127; Dragičević 1986: 228, 2001: 85–86).

⁴ Појединачни примјери из синтагматског контекста, у којем су се нашли придјиви сакупљени за овај рад, без посебних напомена биљежени су онако како су изговорени, иако многи имају нестандартни акценат, али то за ову тему није релевантно и непотребно би оптеретило излагање. Тако нпр. рефлекс *некадашњег дугог „јат“* нису биљежени са класичним Вуковим акценатом јер је он данас риједак у говору. Затим, поста акценатска дужина у понеким примјерима изостаје, на шта ће посебно бити указано неком другом приликом.

Суфиксалне придјевске изведенице

3. Све суфиксалне придјевске изведенице које су овом приликом сакупљене имају четири слога и углавном су изведене једним од најчешћих придјевских суфикса – суфиксом *-ски*: *економски*, *академски*, *географски* и сл., а заједничко им је и то што су готово све страног поријекла. Домаћи су придјеви изведени суфиксом *-ињи*: *досадашњи*, *дотадашњи*, *некадашњи*, *унутрашњи* и они нису бројни, али су поприлично фреквентни.

3.1. У грађи Берислава Николића о новоштокавској акцентуацији само су два придјева на суфикс *-ски* четворосложна: *подунавски* и *шумадијски*, а сви они, по правилу, ма колико слогова имали, „или задржавају акценат именице од које су изведени, или имају кратки узлазни акценат на претпоследњем слогу” (1970: 81). У сакупљеном корпусу говора са Радио-телевизије Републике Српске, међутим, јавља се двојак изговор – са краткоузлазним акцентом на другом слогу и са краткосилазним акцентом на првом слогу:

академски: *ака̀демски* слика̀р, пр̄ви *ака̀демски* ча̀с, *ака̀демски* за̀једница, н̄во̀у *ака̀демску* го̀дину, у н̄во̀ј *ака̀демско̀ј* го̀дини / нова *ака̀демска̀* го̀дина, *ака̀демско̀г* ва̀јара , *ака̀демско̀г* историја̀та, *ака̀демскѐ* го̀дине, р̄е̄д̄овну *ака̀демску* го̀дину, *ака̀демско̀ј* за̀једници, *ака̀демских* ва̀јара;⁵

амерички: *ам̄ерички* др̄жављанин, *ам̄ерички* избори, н̄ви *ам̄ерички* прѐдсједник, *ам̄ерички* пра̀вни сис̄тем, *ам̄еричко-шведска̀* форма̀ција, н̄ва *ам̄еричка̀* администра̀ција, *ам̄еричка̀* компа̀нија, *ам̄еричка̀* полѝција, *ам̄еричко̀г* на̀рода, *ам̄еричко̀г* прѐдсједника, *ам̄еричко̀м* дру̀штву, у *ам̄еричко̀ј* исто̀рији, *ам̄ерички* зва̀ничници, *ам̄ерички* избори, *ам̄ерички* мѐдији, *ам̄еричких* војника̀, до *ам̄еричких* избора̀, ѐра ср̄пско-ам̄еричких одно̀са, С̄је̄дињених *Ам̄еричких* Др̄жава̀, дру̀гим *ам̄еричким* гра̀довима, са *ам̄еричким* колѐгама, *ам̄еричким* пило̀тима / ст̄удије *ам̄еричко̀г* универзитета̀, С̄је̄дињеним *Ам̄еричким* Др̄жавама;

бањалучки: *бања̀лучки* адво̀кат, *бања̀лучки* а̀еродром, му̀фтија *бања̀лучки*, *бања̀лучки* хра̀м, *бања̀лучка̀* касарна, *бања̀лучко̀г* а̀еродрома, *бања̀лучко̀г* на̀сеља, *бања̀лучко̀г* одбора, *бања̀лучко̀г* парла̀мента, *бања̀лучко̀г* срѐза, *бања̀лучко̀г* форензичко̀г цѐнтра, *бања̀лучкѐ* гимна̀зије, *бања̀лучкѐ* поро̀дице, *бања̀лучкѐ* тр̄жнице, *бања̀лучким* да̀јаком, према *бања̀лучко̀м* на̀сељу, на *бања̀лучко̀м* универзитета̀у, у *бања̀лучко̀м* на̀сељу, *бања̀лучки* малиша̀ни, у

⁵ Речници српског језика допуштају изговор са постакценатском дужином и без ње.

бањалучкѝм мјеснѝм заједницама / бањалучкѝа гѝмназија, бањалучкѝа тржница, бањалучкѝог завода, бањалучкѝог ђдсејекѝа, бањалучкѝе пѝтљѝе, бањалучкѝе рѝгије, бањалучкѝе тржнице, у бањалучкѝом Дому здравља, у бањалучкѝом стакленцу, у бањалучкѝом студентском центру, у бањалучкѝој градској управи, бањалучкѝи ватрогасци, бањалучкѝи вртићи, бањалучкѝе Независне новине, бањалучкѝим гимназијалцима; београдски: београдски аеродром, београдског моста, београдског геронтолошког центра / Београдска арена, Београдског драмског позоришта.⁶

географски: географског поријекла / гѝеографског поријекла, гѝеографскѝе близине, гѝеографскѝе струје.

геолошки: геолошки институт / гѝеолошко истраживање, гѝеолошка истраживања, гѝеолошке радове; Придјев геодетски забиљежен је два пута са краткосилазним акцентом на првом слогу: из гѝеодетскѝе управе, Републичкѝе управе за гѝеодетскѝе послове.

демократски: демѝократскѝи прѝтивкандѝдат, демѝократско право, Демѝократска странка, Демѝократског народног савеза, Демѝократског фрѝонта, оснивача Демѝократскѝе странке, Самосталне демѝократскѝе српске странке, демѝократском процесу, демѝократскѝе вриједности, демѝократских конгресмена, демѝократски стабилна / дѝемократски кандидат, Дѝемократски народни савез, Дѝемократски фрѝонт, дѝемократског капацитѝета, Дѝемократског народног савеза, Дѝемократског фрѝонта, Странке дѝемократскѝе акције, у дѝемократском свијету, дѝемократских стандарда.

демографски: демѝографскѝи трендови, демѝографскѝе ђбнове / дѝемографску структуру, дѝемографских токова.

дипломатски: дипломатски инцидент, дипломатски скандал, због новог дипломатског гѝафа, дипломатског скандала, дипломатскѝе праксе, дипломатском ангажману, на важну дипломатску позицију, дипломатском изолацијом, дипломатскѝе активности, дипломатским средствима / дѝипломатски скандал, дѝипломатски ѝзвори,

⁶ Двојак акценат придјева *београдски* очекиван је с обзиром на то да се и именица *Београд* на телевизији изговара двојако: *Београд* и *Бѝеоград*.

дипломатскā прāвила, припадници *дипломатскōг* кōра, *дипломатскū* пōшту, *дипломатскī* њзвори, *дипломатскā* прāвила, у *дипломатско-*кōнзуларнїм прѣдставнїштвима;

еколошки: *ек̀длошкī* енѣргент, *ек̀длошкā* д̀звола, *ек̀длошкē* катастрофē, *ек̀длошкū* д̀зволу, *ек̀длошкū* катастрофу, (*а̀гро*)*ек̀длошкī* у̀слови, *ек̀длошко-туристичкī* пр̀јекти, *ек̀длошкїх* стāндардā / *̀еколошкōг* ефекта, *̀Еколошкōм* пāртијом, *̀еколошкē* прѣписе;

економски: *ек̀дномскī* оп̀дравак, *ек̀дномскī* пакѣт, *ек̀дномскī* просперитѣт, *ек̀дномскī* рāзвој, *ек̀дномскā* актївност, *ек̀дномскā* криза, *ек̀дномскōг* рāзвоја, *ек̀дномскē* анализē, *ек̀номскē* кризē, *ек̀дномскē* сарāдњē, за *ек̀дномскī* рāзвој, *ек̀дномскū* п̀дршку, *ек̀дномскū* сарāдњу, *ек̀дномскū* слику, са тѣшкōм *ек̀дномскōм* ситуāцијом, у *ек̀номскōј* кризи, на *ек̀номскōј* п̀дршци, *ек̀номскē* п̀слѣдице, *ек̀номскїх* ђднѡсā, *ек̀номскїх* п̀слѣдицā, *ек̀номскїх* и тр̀говинскїх у̀говорā, *ек̀номскїм* п̀слѣдицама, *ек̀номскїм* тѣмама, *ек̀номски* исплативо, *ек̀номски* и политички стāбилна / *̀економскō* јачање, *̀економскā* бѡрба, *̀економскā* слика, *̀економскїх* стручњака, *̀економскē* кризē, *̀економскū* дјелатнѡст, *̀економскē* ѡззове, *̀економскē* актївности, *̀економскē* мјѣре, *̀економскїх* мјѣрā, *̀економскїх* п̀слѣдицā, с *̀економскїм* мјѣрама, *̀економски* пѡгођена, *̀економски* развїјеним;⁷

електронски: *елѣктрѡнскō* издāвāње, *елѣктрѡнскē* трансакције, *елѣктрѡнскē* у̀праве, *елѣктрѡнскē* фискализације, *елѣктрѡнскū* прѣписку, у *елѣктрѡнскōј* фѡрми, *елѣктрѡнскїх* у̀ређајā / *̀електрѡнскī* нāчин;

енергетски: *енѣргетскā* ефикасност, *енѣргетскā* зāједница, *енѣргетскōг* опрѣмања, *енѣргетскē* ефикасности, *енѣргетскē* зāједнице, *енѣргетскē* ђбнове, *енѣргетскōм* зāједницōм, *енѣргетскē* пр̀јекте, *енѣргетскїх* ђбјекатā, *енѣргетскїх* пр̀јекатā / *̀енергетскī* сѣктор, *̀енергетскōг* сѣктора, (*̀електро*)*̀енергетскō* прѣдузѣће, *̀енергетскē* ефикасности, *̀еврѡпскē* *̀енергетскē* зāједнице, *̀енергетскū* ефикаснѡст, *̀енергетски* ѡбновити, *̀енергетски* заштићенѡг потрошāча;

⁷ РСЈ допушта овај дублет, али је код прилога једини исправан акценат *ек̀дномски*, док РМС наводи једино краткоузлазни акценат на другом слогу.

медицински: Медицӣнскӣ факултѣт, медицӣнско̄ ђсѡбље, медицӣнскѡ документѡцијѡ, медицӣнскѡ сѣстра, медицӣнског̄ кѡдра, медицӣнског̄ ђсѡбља, Медицӣнског̄ факултѣта, медицӣнскѣ ђпремѣ, хитнѣ медицӣнскѣ пѡмоћи, медицӣнскѡ ђпрему, са Медицӣнским̄ факултѣтом, медицӣнскӣ йзвјештѡји, медицӣнскӣ стрѡчњѡци, медицӣнскѣ сѣстре, медицӣнскѣ стѡдије, медицӣнских̄ рѡдникѡ, медицӣнских̄ сестѡра, медицӣнским̄ истраживѡњѡима, медицӣнским̄ средствѡима / мѣдѡцӣнскӣ дѡйо, мѣдѡцӣнскӣ стрѡчњѡк, Медицӣнскӣ факултѣт, мѣдѡцӣнског̄ ђсѡбља, Медицӣнског̄ факултѣта, након мѣдѡцӣнскѣ ђбрадѣ, мѣдѡцӣнскѣ ђпремѣ, мѣдѡцӣнскѡ ђпрему, у Медицӣнској̄ шкѡли, мѣдѡцӣнскӣ стрѡчњѡци, мѣдѡцӣнскӣ тѡмови, мѣдѡцӣнскѡ средствѡ, мѣдѡцӣнскѣ сѣстре, мѣдѡцӣнских̄ средствѡѡ, мѣдѡцӣнских̄ сестѡра, мѣдѡцӣнским̄ ђсѡбљѣм, мѣдѡцӣнским̄ ўстанѡвама;

пакѡстански: пакѡстанских̄ мѡгранѡтѡ / пакѡстанског̄ амбѡсѡдора, пакѡстанским̄ мѡгрантѡима, пакѡстанским̄ осуђѣницима;⁸

пулмѡлошки: пулмѡлошкѡ рѣхабилѡцијѡ / пулмѡлошкѣ рѣхабилѡцијѣ;

тѣлефонски: тѣлефонског̄ брѡја, тѣлефонског̄ рѡзговѡра, тѣлефонскѣ рѡзговѡре, у тѣлефонском̄ рѡзговѡру, на тѣлефонској̄ сјѣдници / у тѣлефонском̄ рѡзговѡру, тѣлефонскӣ рѡзговѡрати;

технѡлошки: технѡлошкѡ рѡзвѡј, технѡлошкѣ ђпремѣ, технѡлошкӣ зѡстарјѣлог̄ систѣма, мѡнистар за нѡучно-технѡлошкӣ рѡзвѡј / тѣхнѡлошкѡ прѡцѣс, мѡнистар за нѡучно-тѣхнѡлошкѡ рѡзвѡј, Министѡрство за нѡучно-тѣхнѡлошкѡ рѡзвѡј, тѣхнѡлошкѡ достигнѡћа;

трѡговѡнски: спѡљнѡтрѡвѡнскѣ кѡморѣ / (спѡљнѡ)трѡвѡнскӣ пѡртнер, трѡвѡнскӣ спѡразѡм, (спѡљнѡ)трѡвѡнског̄ дѣфицѡита, трѡвѡнских̄ ўговѡра, (спѡљнѡ)трѡвѡнских̄ партнѣра, трѡвѡнских̄ мјѣра, трѡвѡнским̄ ђдносѡма / трѡвѡнским̄ ђдносѡма, трѡвѡнскӣ спѡразѡм;⁹

⁸ Именица *Пакѡстан* такође се двојѡко изговѡра на телевѡзији: у *Пакѡстан*, држављѡни *Пакѡстана*.

⁹ Оба рјечника допуштају двојѡк изговор – *трѡговѡнскӣ* и *трѡвѡнскӣ*, али не и онај са краткосѡлазним ѡцентом на првом слогу.

3.2. Суфиксом *-(ш)њи* изведени су домаћи придјеви *досадашњи* и *унутрашњи* са прилошком основом, који се такође изговарају двојачо – са краткоузлазним акцентом на првом или на другом слогу, дакле, са акцентом на различитом мјесту:

досадашњи шѐф, *досадашња* вла́да, *досадашња* примјена, током *досадашње* обнове, *досадашњу* по́дршку, *досадашњи* резултáти, *досадашња* прáвила, *досадашње* мјѐре, *досадашњих* актíвности / *досадашње* актíвности, *досадашње* мјѐре, *досадашња* милио́нска ула́гања, другáчији од свíх *досадашњих*;

унутрашњи прòцес, *унутрашње* обезбјеђење, *унутрашњег* сýкоба, *унутрашње* контрòле, *унутрашње* организа́ције, *унутрашњу* кризу, мiнистар *унутрашњих* пòслова, припадници Министáрства *унутрашњих* пòслова / Зáкона о *унутрашњем* дýгу, мiнистар *унутрашњих* пòслова, Министáрство *унутрашњих* пòслова, *унутрашње* ствáри;

те придјев *некадашњи* са краткосилазним акцентом на првом и краткоузлазним акцентом на другом слогу:

некадашњи команда́нт, *некадашњег* бiоскопа, *некадашњег* кiна, *некадашњег* лóгора, *некадашње* реакци́је, *некадашње* фабрикѐ, *некадашњих* пољопривредних парцѐла, *некадашњих* сарадника́ / у *некадашњем* ка́мпу, *некадашња* имòвина, *некадашње* Југослáвије, *некадашње* шкòле, *некадашњи* припадници, *некадашњи* сарадници, *некадашњи* ви́соки функциòнер.

Придјеви *дотадашњи* и *јучерашњи* забиљежени су по једном са узлазним акцентом на другом слогу: *дотадашњи* хòби и *јучерашњих* по́плава.

Двојак изговор придјева *дотадашњи* и *унутрашњи* допуштају рјечници, што је оправдано с обзиром на двојак акценат код прилога *дотада*, *унутра*. Придјев *некадашњи* такође је у рјечницима наведен са два акцента - са краткосилазним на првом и краткоузлазним акцентом на другом слогу иако основа *некада* има само један акценат, па се може закључити да је акценат на другом слогу у овом случају аналошки. Код придјева *досадашњи* РСЈ даје само лик са акцентом на унутрашњем слогу.

3.3. Од придјева са осталим суфиксима, придјев страног поријекла *ефикасан* такође се изговара двојачо: *ефикасна* вакци́на, *ефикасне* вакци́не, *ефикасну* вакци́ну, *ефикасну* сара́дњу, *ефикасним* мјѐрама / брз и *ефикасан*, од

ефикасно̄г одржавања, ефикасне̄ апликације, ефикасне̄ вакцине, а исти је случај и са прилогом: врло ефикасно / брзо и ефикасно.

3.4. Придјеви *независан* и *безбједносни* изговарају се са краткосилазним акцентом на првом слогу, или дугоузлазним акцентом на другом слогу – дакле са различита сва три елемента акцента (мјесто, квантитет и квалитет): *Независне̄* новине, *Независне̄* новине, *независне̄* државе, *независнӣ* извори *независних̄* институција, у *Савезу независних̄* социјалдемократи / *Независне̄* новине, *независних̄* социјалдемократи;

дбавјештајно-безбједносно̄г сектора, *безбједносне̄* дозволе, *безбједносне̄* ситуације, *безбједноснӣ* проблеми, *домаће безбједносне̄* службе, *безбједноских̄* њазова / *дбавјештајно-безбједносне̄* агенције, *безбједносне̄* ситуације, *дбавјештајно-безбједносно̄ј* агенцији, са *дбавјештајно-безбједносно̄м* агенцијом, *безбједноских̄* прџвјера, Факултета *безбједноских̄* наука.

Рјечници прихватају двојак изговор придјева *независан*, док придјев *безбједносни* није забиљежен у РМС,¹⁰ а у РСЈ наведен је са дугоузлазним акцентом на другом слогу.

3.5. У погледу акцента истој групи примјера припада и придјев *међусобни*, настао суфиксацијом приједлошко-падежне везе (Магојевић 2005: 753-760):

међусобнӣ контакт, *међусобно̄* повјерење, *међусобно̄г* уважавања, о *међусобно̄м* признању, *међусобних̄* сукоба, *међусобне̄* оптужбе / *међусобно̄* поштовање, *међусобно̄г* помагања, *међусобне̄* повезаности, у *међусобно̄м* обрачуњу, *међусобне̄* границе, *међусобне̄* обавезе, *међусобно* су се сукобљавали, *међусобно* размјенују податке, *међусобно* причамо.¹¹

Фреквентни придјев *поједини* такође се јавља са двојаким акцентом:

поједина̄ предузећа, *појединӣ* политичари, *појединӣ* привредници, *поједине̄* европске земље, *поједине̄* образовне установе, *појединих̄* врста вакцина, *појединих̄* странака, *појединих̄* чланова, *појединим̄* градовима / *пдјединӣ* дијелови, *пдјединӣ* министри, *пдјединӣ* полицајци, *пдјединӣ* посланици, *пдјединӣ* прџвјетни радници, *пдједине̄* државе, *пдједине̄* земље, *пдједине̄* цркве, *пдјединих̄* медија,

¹⁰ Овај рјечник код именице *безбједност* допушта двојак акценат: *безбједно̄ст* и *безбједно̄ст*.

¹¹ РСЈ признаје и ове дублете, док РМС допушта само изговор са краткоузлазним акцентом на другом слогу.

п̀јед̄ин̄их предузѣћа, *п̀јед̄ин̄их* сáвезн̄ика, *п̀јед̄ин̄их* грáна пр̄ивреде, *п̀јед̄ин̄их* др̀жав̄а, за *п̀јед̄ин̄е* послодáвце, *п̀јед̄ин̄им* политичáрима, у *п̀јед̄ин̄им* градск̄им по̀друч̄јима, на *п̀јед̄ин̄им* портáлима, у *п̀јед̄ин̄им* јáвн̄им предузѣћима, у *п̀јед̄ин̄им* зѣмљама, у *п̀јед̄ин̄им* лóкáлн̄им зáједницама, у *п̀јед̄ин̄им* òпштинама.

Сложени придјиви

4. У сакупљеној грађи бројни су и четворосложни сложени придјиви са придјевом, бројем или прилогом у првом дијелу (Клајн 2002: 92–123) који се завршавају продуктивним придјевским суфиксима у српском језику - суфиксима *-ан* или *-ски*: *једногласан, малољетан, правосудни, црногорски* и сл. Овакви придјиви тросложни су уколико се завршавају нултим суфиксом: *вишеструк, иностран, једностран, обостран*, и сл., и ако су употријебљени у неодређеном виду. За овај рад сасвим је ирелевантно да ли суфиксе *-ан* и *-ни* посматрамо као један суфикс, тј. *-ни* као варијанту одређеног вида суфикса *-ан*, или као два одвојена суфикса.

Сви сложени придјиви требало би да „доследно имају акценат на спојном вокалу“ (Nikolić 1970: 98) уколико имају спојни вокал, односно на завршном вокалу првог дијела сложенице уколико нема спојног вокала, јер његову улогу преузима флексиони наставак првог дијела сложенице (Клајн 2002: 27). Изговор сложеница на телевизији, међутим, карактерише дублетност, тако да се, поред акцента на посљедњем вокалу првог дијела сложенице, јавља и акценат на првом слогу.

Једино забиљежени придјиви *сврсисходан* и *громогласан* – мјера се показала *свр̀сисход̄н̄ом*, *гр̀моглáсн̄а* међунáроднá зáједница, *гр̀моглáсн̄их* морáл̄ист̄а, те придјев *даноноћан* са одговарајући прилогом – *д̄аноноћн̄и* нáдзор, *д̄аноноћно* се боре, *д̄аноноћно* бр̄ин̄у, имају именицу у првом дијелу и код сва три акценат је помјерен на први слог.

4.1. Са придјевом као првим дијелом сложенице забиљежен је највећи број примјера. Фреквентни су сложени придјиви *православни, правосудни* и *правоснажан*¹² са једнаким првим дијелом:

Р̀ускá *прав̀дслáвн̄а* ц̀рква, *С̀рпскá* *прав̀дслáвн̄а* ц̀рква, *С̀рпск̄е* *прав̀дслáвн̄е* ц̀ркв̄е, *прав̀дслáвн̄ој* йкони, *прав̀дслáвн̄их* С̀рба,

¹² Рјечници допуштају двојак изговор наведених придјева, као и двојак изговор именица *православље* и *правосуђе*.

православних вјерника / Српска православна црква, православног свијета, Српске православне цркве, Православне гимназије, Српску православну цркву, православном црквом, Српској православној цркви, православних храмова, у православним породицама;

правосудни систем, из правосудног комплекса, правосудне институције, у правосудним институцијама / правосудни систем, правосудна инстанца, правосудног система, правосудне праксе, правосудној институцији, правосудне институције, правосудних институција, правосудних функција, правосудним институцијама;

за правоснажну одлуку / правоснажне пресуде, правоснажно осуђен.

И друге придјевске сложенице са придјевом у првом дијелу изговарају се двојачко:

драгоијен: драгодијено земљиште, драгодијена йспомоћ, демократија је драгодијена, драгодијене тачности, драгодијене материјалне доказе / драгоијену тачност;

дугорочан: дугорочно рјешјење, дугорочну одрживост / дугорочан прблѐм, дугорочан пројекат, дугорочна стѐпа, дугорочне одрживости пѐслованја, дугорочно гледано, а са истим првим дијелом забиљежен је придјев дуготрајан са краткосилазним акцентом на другом слогу: дуготрајан прблѐм;

малобројан: малобрѐјних званица / малобрѐјни гѐсти, малобрѐјним странаим гѐстима;¹³

светосавски: светсавска академија, снѐмак светсавске академије / свѐтосавске награде, свѐтосавске повеље;

средњошколски: средњшколски дѐм, средњшколског цѐнтра, у средњшколском цѐнтру / средњошколско образовање, средњошколског кадра, средњошколског цѐнтра, у средњошколском цѐнтру, у два средњошколска цѐнтра;

цјелокупан: цјелѐкупан наставни процес, цјелѐкупне ђдносе, цјелѐкупну производњу / цјѐлокупног краја, цјѐлокупну производњу; Са истим првим дијелом забиљежен је и придјев цјелодневни: цјѐлднѐвна рѐсправа.

¹³У РСЈ наведена су оба акцента, а у РМС само краткосилазни акценат на првом слогу.

црногорски: *црног̃орск̃и* прем̃иј̃ер, владика *црног̃орско-пр̃иморск̃и*, *црног̃орск̃а* вла̃ст, *црног̃орск̃а* др̃жава, *црног̃орск̃а* полици̃ја, *црног̃орског̃* на̀циона̀лног̃ ко̀ординацио̀ног̃ тиј̃ела, *црног̃орског̃* минист̃арства, *црног̃орск̃е* др̃жавности, *црног̃орск̃е* оп̃штин̃е, *црног̃орско-пр̃иморск̃е* епар̃хије, *црног̃орск̃е* скуп̃штин̃е, *црног̃орску* цр̃кву, са *црног̃орск̃им* бизнисменом / *црног̃орског̃* парла̀мента, *црног̃орск̃а* полици̃ја, *црног̃орског̃* наро̀да, *Црног̃орског̃* дѐмократског̃ фр̃онта, *црног̃орск̃е* вла̀де, за *црног̃орску* вла̃ст, у *црног̃орској* скуп̃штини, *црног̃орск̃и* мѐдији, *црног̃орск̃их* вла̀сти.

Изговор вишесложног придјева *разноврстан* забиљежен је једанпут са силазним акцентом на првом слогу у синтагми: *ра̀зноврсн̃ом* по̀нуд̃ом, а с обзиром на исти други дио сложенице (иако је у првом дијелу замјеница, а не придјев), уз њега се може навести и придјев *својеврстан*, који је забиљежен такође са силазним акцентом: *сво̀јеврсн̃их* нѐпријатељ̃а.

4.2. Са замјеничком основом у првом дијелу сложенице забиљежен је двојак изговор фреквентног придјева *свакодневни*, као и одговарајућег прилога: *свако̀дн̃евн̃и* прилив средста̀ва, бо̀рба за на̀бавку вакцѝна је *свако̀дн̃евна*, *свако̀дн̃евног̃* живото̀та, од *свако̀дн̃евн̃их* брѝга, *свако̀дн̃евн̃и* извјешта̀ји, *свако̀дн̃евно* се ра̀ди, *свако̀дн̃евно* до̀лазѝмо у ко̀такт / *свако̀дн̃евн̃и* по̀сао, *свако̀дн̃евна* преокуп̃ација, *свако̀дн̃евна* шет̃ња, *свако̀дн̃евног̃* живото̀та, *свако̀дн̃евне* информ̃ације, *свако̀дн̃евно* су привла̀чиле, *свако̀дн̃евно* се ја̀вља̃.¹⁴ Различит акценат забиљежен је и на придјеву *самохран*, који је изговорен више пута у истој синтагми: *сам̃охран̃а* ма̀јка / *са̀мохран̃а* ма̀јка.

4.3. Прилог у првом дијелу сложенице имају придјеви *многобројан* и *прекобројан*, који се, према забиљеженој грађи, углавном изговарају са акцентом на првом слогу: *мн̃дг̃обр̃ојн̃и* го̀сти, *мн̃дг̃обр̃ојн̃и* до̀натори, *мн̃дг̃обр̃ојн̃у* род̃бину,¹⁵ био је *прѐкобр̃ојан*, а само је једном забиљежен другачији акценат: у *мн̃дг̃обр̃ојн̃им* филмовима. Придјев *малољетан* изговара се двојачко - *ма̀лољетна* лица, *ма̀лољетн̃им* страна̀цима, дво̀је *ма̀лољетне* дјѐце, нѐке су бѝле *ма̀лољетне* / *ма̀лољетн̃ом* сѝну, *ма̀лољетн̃и* страна̀ци, *ма̀лољетне* дјѐце, а придјев *пунољетан* изговорен је само са акцентом на првом слогу: *пу̀нољетан* гра̀ђанин, *пу̀нољетн̃их* гра̀ђана̃.

¹⁴ Оба рјечника допуштају изговор *свако̀дн̃евн̃и* и *свако̀дн̃евн̃и*.

¹⁵ РСЈ допушта оба изговора – *мн̃дг̃обр̃ојан* и *мног̃обр̃ојан* док РМС наводи само краткосилазни акценат на првом слогу.

Сложени придјевни са прилогом *више* као првим дијелом – *вишечлан* и *вишеструк* према забиљеженој грађи имају краткоузлазни акценат на другом слогу: *вишечлана* поро̀дица, *вишечлане* поро̀дице, из *вишечланих* поро̀дица, *вишечланим* поро̀дицама; *вишеструко* кршење, *вишеструког* кршења, *вишеструке* користи, *вишеструко* моћнији, задовољство је *вишеструко*, док се придјев *вишедневни* изговара двојачко: *вишедневних* задржавања / са *вишедневним* закашњењем, након *вишедневног* препуцавања, *вишедневног* допушта. Једанпут је изговорен прилог *многоструко* – *многоструко* већа цијена.

Код сложеница са прилозима *прије* и *послије* у првом дијелу и придјевом *ратни* у другом дијелу, акценат је на првом слогу: *посљератно* насиље, *послератних* афера; *пријератна* дгњишта, *пријератних* дешавања.

4.4. У првом дијелу оваквих сложених придјева може се наћи основни или редни број, а акценат им је такође двојак: *једнократни* мантил, *једнократна* помоћ, *једнократну* помоћ / за *једнократну* употребу, *једнократну* помоћ, *једнократној* помоћи; *једностран* извјештај, *једностране* одлуке, након *једностранних* одлука, *једностране* извјештаје, *једнострано* продужила санкције, *једнострано* повукла одлуку / *једнострана* одлука. У току слушања смисија изговорени су придјевни *једнособан* и *једнодневни* са акцентом на првом слогу: *једнособан* стан, *једнодневни* штрајк, а прилог *једногласно* забиљежен је са двојачким акцентом: одлучено је *једногласно*, *једногласно* су одобриле и *једногласно* донио одлуку, изабрали су *једногласно*. Придјев *обостран* такође има оба акцента: *обостране* упале плућа, *обострана* упала плућа, *обострану* упалу плућа, *обострано* задовољство, а једанпут у току биљежења грађе изговорен је и прилог *објеручке* са акцентом на првом слогу: *објеручке* је прихватило. Са осталим бројевима у првом дијелу изговорени су следећи примјери: *четверочлану* комисију, за *шесточлану* породицу, по *седмодневној* статистици, у *десетодневну* изолацију, *десетодневну* карту, *десеточлану* породицу / *петочлану* групу, *седмодневног* прекида, *десетодневни* карантин, *десетодневну* изолацију.

Са редним бројем као првим дијелом сложенице забиљежени су примјери *првобитан*, *првогласан* и *првомајски*, који се такође изговарају двојачко:

првобитно стање, *првобитну* подршку, у *првобитном* року, *првобитно* подржан, *првобитно* је планирана / у *првобитно* стање, *првобитно* обећаних, са *првобитне* локације, у *првобитној* верзији, *првобитно* је био, с *првобитном* намјером;

п̄рво̄класн̄о изненађење,

п̄рво̄мајск̄их празника / *п̄рво̄мајск̄е* празнике.

4.5. РСЈ наводи краткосилазни акценат на првом слогу код придјева *иностран*, а РМС краткоузлазни на другом слогу. Према забиљеженој грађи, овај придјев и на телевизији изговара се двојак: Министарство *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, министар *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, министарке *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, министарку *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова / министра *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, са министром *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, министарке *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, *инд̄остр̄ан̄и* партнери, министру *инд̄остр̄ан̄их* п̄сл̄ова, *инд̄остр̄ан̄их* центара мђћи.

5. Поједини придјевии током слушања емисија изговорени су само једном, тако да нису потврђени у паровима са двојаким акцентом, него имају један или други акценат, што такође указује на системско колебање код професионалних говорника:

бид̄графск̄и т̄екст, *бид̄лошк̄и* потенцијал, *бјел̄друск̄о* становништво, *бјел̄друск̄у* владу, *гастр̄ономск̄а* карта, *граф̄олошк̄а* вјештачења, *ет̄нолошк̄у* збирку, *мак̄ед̄онск̄и* министар, *онк̄олошк̄и* пацијенти, *рецӣпрочн̄е* мјере, *санит̄етск̄о* ђсђбље;

ап̄солутн̄и п̄бједник, *ап̄солутн̄ог* алкох̄ола, *ап̄солутно* п̄дићи т̄ензије,¹⁶ *Б̄д̄гословск̄ог* факултета, *кат̄ал̄онск̄а* влада, *к̄улин̄арск̄и* техничар, *п̄анор̄амск̄и* разгледати, Републичк̄и *п̄едагошк̄и* завод, Републичк̄ог *п̄едагошк̄ог* завода, *с̄игурносн̄а* компонента, *с̄истематск̄о* исељавање.

Завршне напомене

6. Код свих професионалних говорника примјетно је колебање у погледу изговора забиљежених четворосложних придјева и стиче се утисак да се и један и други изговор јавља са приближно једнаком учесталошћу, варирајући знатније код појединих примјера, што заправо и показује колико се говорници колебају.

Оваквих придјева несумњиво је много више, будући да су суфикс *-ски* (*-ци*, *-чки*, *-шки*) и суфикс *-ан* изузетно продуктивни у српском језику. Од интересовања медија за одређене догађаје и од актуелности самих догађаја зависи који

¹⁶ У оба рјечника акценат је двојак: *ап̄солутан* и *ап̄с̄олутан*.

ће придјеву у ком тренутку бити фреквентнији. Рецимо, придјев *медицински* потврђен је много пута у периоду сакупљања грађе за овај рад због актуелне тематике о пандемији у 2020. години, даље, придјев *економски* очекивано је фреквентан, с обзиром на то да се ради о информативном програму, придјев *амерички* готово двије недјеље узастопно био је изговаран у свакој информативној емисији по више пута због одржавања избора у Америци, затим у једном периоду преслушавања емисија придјеву *црногорски* и *православни* били су поприлично заступљени с обзиром на скорашња дешавања у вези са законом о слободи вјероисповијести итд.

Акцентска колебања овог типа, по свему судећи, нису новина у говору с обзиром на то да и РМС биљежи двојак акценат придјева: *дотадашњи*, *дотадашњи*, *некадашњи*, *унутрашњи*, *ефикасан*, *независан*, *православни*, *правоснажни*, *правосудни* и сл. РСЈ још је толерантнији према помјерању акцента на први слог, па тако, поред већ наведених дублета који се јављају у РМС, допушта двојак изговор придјева: *економски*, *малобројан*, *многобројан* и сл. Различит акценат код неких придјева, као нпр. *дотадашњи* и *унутрашњи*, има оправдање с обзиром на двојак изговор прилога *дотада* и *унутра*, код којих је акценат на први слог пренесен према правилу о новом преношењу на проклитике, а код осталих придјева, поготово ако су у питању сложене ријечи, нема таквог оправдања, осим што су раширени у говору, а то управо и јесте проблем на који овај рад указује.

Судећи по материјалу информативног програма на јавном сервису у Републици Српској, придјеву са акцентом пренесеним на први слог вишесложних ријечи равноправни су са стандардно изговореним примјерима и то су, дакле, данас у говору спикера постали прави акценатски дублети. Не треба, међутим, потцјењивати индивидуалне напоре спикера да овладају нормом српског језика, да створе добре говорне навике и да буду досљедни у изговору јер је евидентно да су донекле увели стандардну прозодију, али тај процес треба довршити кроз припрему будућих спикера и репортера за усвајање добрих говорних навика, те кроз континуирано усавршавање оних који су већ увелико у овом послу како би се барем у јавној ријечи избјегли дублети тамо гдје је то могуће. У изговору спикера којима је дијалекатска база херцеговачко-крајишки дијалекат, у већини случајева његов сјеверозападни огранак, у науци препознат и признат као узоран посебно у прозодијском погледу, са стабилним фонетско-прозодијским нивоом (Ј. Ј. Милајлов 1997: 45, 2013: 103), не треба допустити овакво колебање.

Извори

1. РСЈ, *Речник српскога језика*, 2011, Нови Сад: Матица српска.
2. РМС, *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, 1990, Друго фототипско издање, Нови Сад: Матица српска.

Литература

1. Бошњаковић, Жарко (2007), „Преношење акцента у говору неких јавних медија“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 50: 81–93. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_50.pdf, 28. 11. 2020.
2. Дешић, Милорад (2004), „Акценатски дублети у савременом језику и Вук-Даничићева акцентуација“, *Српски језик* 9/1–2: 149–160.
3. Дешић, Милорад (2013), „Акценат изведених и сложених ријечи у савременом српском језику с обзиром на акценат основне ријечи“, *Српски језик* 18: 23–34.
4. Дешић, Милорад (2018), „Српски стандардни акценат и префиксација придјева и глагола“, *Јужнословенски филолог*, 74/2: 13–27. <https://doi.org/10.2298/JFI1802013D>.
5. Драгин, Гордана (2005), „Прозодијске особине говора спикера (новинара) РТВ Нови Сад“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 48/1–2: 277–282. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_48.pdf, 28. 11. 2020.
6. Драгичевић, Милан (1986), „Говор личких јекаваца“, *Српски дијалектолошки зборник*, Београд, XXXII: 7–238 + карте. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/6019>, 28. 11. 2020.
7. Драгичевић, Милан (2001), „Најзападнији српски говори данас“, *Зборник за српски језик, књижевност и умјетност*, I: 79–89.
8. Ивић, Павле (1998), „Српски дијалекти и њихова класификација“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 41/2: 113–132.
9. Јокановић Михајлов, Јелица (1996), „Интонационе карактеристике читаног текста“, *Српски језик*, 1–2: 132–143.
10. Јокановић Михајлов, Јелица (1997), „Иновације у прозодији речи и исказа као одраз актуелних друштвених промена“, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 40: 41–48.
11. Јокановић Михајлов, Јелица (2013), *Акценат и интонација говора на радију и телевизији*, друго издање, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
12. Јокановић Михајлов, Јелица (2017), „Акценатски систем српског језика и наш данашњи говор“, *Братство: Часопис друштва „Свети Сава“*, 21: 39–52. <https://doi.org/10.18485/bratstvo.2017.21.3>.
13. Клајн, Иван (2002), *Творба речи у савременом српском језику*, Слагање и префиксација, Београд.

14. Маројевић, Радмило (2005), „Творба речи у савременом српском језику Ивана Клајна (1)”, *Српски језик*, 10/1–2: 685–779.
15. Николић, М. Берислав (1966), „Неколико речи о изговору спикера и коментатора на радију и телевизији”, *Летопис Матице српске*, 4: 394–403.
16. Николић, М. Берислав (1970), *Основи млађе новоштокавске акценатуације*, 1970, Београд.
17. Пецо, Асим (1970), „Вук-Даничићеви акценатски принципи и наша стандардна прозодијска норма”, *Наши језик*, 18/1–2: 93–102. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/8131>, 28. 11. 2020.
18. Ракић, Станимир (2004), „О акценту и дужини именичких сложеница”, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 47: 424–443. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_47.pdf, 28. 11. 2020.
19. Цукут, Слађана (2016), „Силазни акценти на унутрашњим слоговима ријечи у говору спикера Радио-телевизије Републике Српске”, *Филолог, часопис за језик, књижевност и културу*, 14: 103–111. <http://filolog.rs.ba/index.php?journal=filolog&page=article&op=view&path%5B%5D=67&path%5B%5D=pdf>, 28. 11. 2020.
20. Fekete, Egon (2000), „Neke pojave sistem(at)skog narušavanja akcenatske norme”, *Južnoslovenski filolog*, 56 (3–4): 1297–1329. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/2405?show=full>, 28. 11. 2020.

Slađana M. Cukut
University of Banja Luka
Faculty of Philology

ACCENTAL DOUBLETISM OF FOUR SYLLABLE ADJECTIVES ON THE RADIO AND TELEVISION OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

This paper analyses one type of accent doubletism in the speech of professional speakers on the material of an informative programme on the public television broadcast in the Republic of Srpska. A double pronunciation of four-syllable adjectives, represents a systemic phenomenon in this speech and refers to frequent adjectives of foreign origin derived by the suffix *-ski*: *ekonomski*, *medicinski*, and complex domestic adjectives such as: *malobrojan*, *pravoslavni*, *srednjoškolski*, which usually has a short falling accent on the first syllable, or a standard short rising accent on the second syllable and that is not accepted by the norm of the Serbian language.

It's obvious based on the collected material, that the process of mastering the norm in the media has begun, but it needs to be completed because

these forms are extremely frequent in public speech in general and not just in the speeches of announcers.

► **Key words:** accent doublets, four-syllable adjective suffixal derivatives, complex adjectives, speech on television.

Primary Sources

1. RSJ, *Rečnik srpskoga jezika*, 2011, Novi Sad: Matica srpska.
2. RMS, *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika*, I–VI, 1990, Drugo fototipsko izdanje, Novi Sad: Matica srpska.

References

1. Bošnjaković, Žarko (2007), „Prenošenje akcenta u govoru nekih javnih medija”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 50: 81–93. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_50.pdf.
2. Cukut, Slađana (2016), „Silazni akcenti na unutrašnjim slogovima riječi u govoru spikera Radio-televizije Republike Srpske”, *Filolog*, časopis za jezik, književnost i kulturu, 14: 103–111. <http://filolog.rs.ba/index.php?journal=filolog&page=article&op=view&path%5B%5D=67&path%5B%5D=pdf>, 28. 11. 2020.
3. Dešić, Milorad (2004), „Акценатски дублети у савременом језику и Вук-Даничићева акцентуација”, *Srpski jezik* 9/1–2: 149–160.
4. Dešić, Milorad (2013), „Акценат изведених и слоženих ријечи у савременом српском језику с обзиром на акценат основне ријечи”, *Srpski jezik* 18: 23–34.
5. Dešić, Milorad (2018), „Srpski standardni akcentat i prefiksacija pridjeva i glagola”, *Južnoslovenski filolog*, 74/2: 13–27. <https://doi.org/10.2298/JF1802013D>.
6. Dragin, Gordana (2005), „Prozodijske osobine govora spikera (novinara) RTV Novi Sad”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 48/1–2: 277–282. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_48.pdf, 28. 11. 2020.
7. Dragičević, Milan (1986), „Govor ličkih jekavaca”, *Srpski dijalektološki zbornik*, Beograd, 32: 7–238 + karte. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/6019>, 28. 11. 2020.
8. Dragičević, Milan (2001), „Najzapadniji srpski govori danas”, *Zbornik za srpski jezik, književnost i umjetnost*, 1: 79–89.
9. Fekete, Egon (2000), „Neke pojave sistem(at)skog narušavanja akcenatske norme”, *Južnoslovenski filolog*, 56/3–4: 1297–1329. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/2405?show=full>, 28. 11. 2020.
10. Ivić, Pavle (1998), „Srpski dijalekti i njihova klasifikacija”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 41/2: 113–132.

11. Jokanović Mihajlov, Jelica (1996), „Intonacione karakteristike čitanog teksta”, *Srpski jezik*, 1–2: 132–143.
12. Jokanović Mihajlov, Jelica (1997), „Inovacije u prozodiji reči i iskaza kao odraz aktuelnih društvenih promena”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 40: 41–48.
13. Jokanović Mihajlov, Jelica (2013), *Akcentat i intonacija govora na radiju i televiziji*, drugo izdanje, Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije.
14. Jelica Jokanović, Mihajlov (2017), „Akcentatski sistem srpskog jezika i naš današnji govor”, *Bratstvo: Časopis društva „Sveti Sava”*, 21: 39–52. <https://doi.org/10.18485/bratstvo.2017.21.3>.
15. Klajn, Ivan (2002), *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku*, Slaganje i prefiksacija, Beograd.
16. Marojević, Radmilo (2005), „Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku Ivana Klajna (1)”, *Srpski jezik*, 10/1–2: 685–779.
17. Nikolić, M. Berislav (1966), „Nekoliko reči o izgovoru spikera i komentatora na radiju i televiziji”, *Letopis Matice srpske*, 4: 394–403.
18. Nikolić, M. Berislav (1970), *Osnovi mlađe novoštokavske akcentuacije*, 1970, Beograd.
19. Peco, Asim (1970/71), „Vuk-Daničićevi akcentatski principi i naša standardna prozodijska norma”, *Naš jezik*, 18/1–2: 93–102. <https://dais.sanu.ac.rs/handle/123456789/8131>, 28. 11. 2020.
20. Rakić, Stanimir (2004), „O akcentu i dužini imeničkih složenica”, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 47: 424–443. http://www.maticasrpska.org.rs/stariSajt/casopisi/filologija_47.pdf, 28. 11. 2020.

Преузето: 1. 12. 2020.
Корекције: 9. 2. 2021.
Прихваћено: 11. 2. 2021.